

Domáci glasovi

Štev. 82.

Lienz, sobota 27. aprila 1946.

Leto 2.

GENERAL DRAŽA MIHAJLOVIČ

"S procesom proti generalu Mihajloviču, ki se je pričel 18. t.m. v Belgradu, bo verjetno zaključena usodna tragedija.

Prvikrat so poznavalci Jugovzhoda slišali ime takratnega polkovnika Mihajloviča v času, ko se je Nemčija trudila pritegniti Jugoslavijo v krog treh velesil. Mihajlovič, ki je bil tedaj najuglednejši od mlajših častnikov, je bil kot komisar za obmejno utrjevanje najodločnejši nasprotnik Nemcem naklonjeni politiki. Ta politična borba se je končala tako, da so ga kazensko premestili na deželo.

Ko se je nato spomladi 1941 Jugoslavija zrušila zaradi nemške premoči in notranjega hrvaškega problema, je ime mlađega častnika, ki je med vojno napredoval v generala, postalo svetovno znano. Hollywood je snemal film o njem, svetovni tisk ga je slavil, Nemci so ga blatili. V času, ko je Nemčija stala na višku svoje moči, ko so Anglijo "coven-tryzirali", ko v Franciji besede "maki" še niso poznali, je Mihajlovič s svojim srbskim uporom bil sam na evropski celini proti Nemcem.

V juniju je Hitler napadel Sovjetsko zvezo. Nekaj tednov pozneje so se uprli jugoslovanski socialni revolucionarji pod Titovim vodstvom.

Vse pa je širilo prepad med obema uporniškima skupinama. Mihajlovič je zastopal tradicije Srbije, rodoljubje, zvestobo kralju, kmetstvo, vojaško tradicijo in pravoslavna cerkvena izročila. Za maršalom Titom koraka revolucionarni svetovni nazor. Partizani napovedo boj Mihajlovičevim četnikom.

Zavezniki so bili prisiljeni, da se odločijo, katero skupino bodo podpirali. Mihajlovičev položaj je bil zato otežkočen, ker je njegovo gibanje bilo izključno srbsko in so ga izven Srbije podpirali le rodoljubni Slovenci. Hrvatje so se bali, da ne bi gibanje imelo centralističnih namenov. Titovo gibanje pa, v svojem bistvu socialno revolucionarno in prevladujoče komunistično, ni bilo niti srbsko niti hrvaško. Vključilo je v svoj osvobodilni pokret levičarje obeh narodov. Odločili pa so premisleki velike medzavezniške politike, kakor to opisuje Russel Barnes, zastopnik ameriškega "State Departements-a za Jugovzhod" v članku, ki ga je objavil "World News Service"... "Med Rusi in Britanci je prišlo do sporazuma, po katerem se Rusi ne bodo vtikali v Srbijo, Britanci pa ne v Jugoslavijo..." Britanci so zato v Jugoslaviji podprli Tita.

Od te zime 1.1943 se je Mihajlovič nahajal v obupnem položaju: obdržati se, napadali pa so ga na dveh frontah! Njegove predpriprave za izkrcanje zaveznikov, v kar je upal, so se izkazale kot odveč. Iz obupa, zaradi pomanjkanja streliva in lakot se je seveda nekaj njegovih skupinskih poveljnikov izneverilo in so pri Nemcih iskali pomoči proti Titu. Mihajlovič sam pa je ostal dosleden do konca vojne.

Podpora in zmaga Združenih narodov sta Tita pripeljala do polne moči. Mihajlovič je v hribih organiziral upor. V skupni stiski je prišlo do sporazuma s hrvaškimi uporniki. Usoda pa se je neizprosno izpolnila, ko so 15.marca ujeli mlađega generala.

Nobenega dvoma ni, kako se bo ta drzna življenska pot končala." ("Salzburger Nachrichten" od 20.IV.1946.)

Nennijeva „pravična meja“

18. aprila je "Borba", centralno glasilo jugoslovanske komunistične partije, objavila članek pod naslovom "Čudni dogodki na kongresu italijanskih socialistov v Firencah".

Članek komentira najprej izjavo voditelja italijanske socialistične stranke Pietra Nennija na tem kongresu, ki je dejal, da "je samo ena pravična meja, namreč ta, ki so jo leta 1919 imenovali "Wilsonova črta", in da je "direktni stik z Belgradom samo mogoč, če Jugoslavija prizna Italiji pravico do Trsta in mest v zahodni Istri".

"Če taka demokratična avtoriteta v sedanji Italiji, kot je g. Nenni, tako globoko pade, da si upa potegniti tako "pravično" mejo z Jugoslavijo, ki je potlej popolnoma istovetna z zahtevo fašistične države v Trstu, z zahtevami študentovskih pretepačev v Cremoni, ki so manifestirali za "italijanski Trst", s klici "vojna z Jugoslavijo!", da postavi take pogoje za "stik z Belgradom", je to zelo čudno, je to dogodek, ki zahteva globokega preišljevanja."

Članek govori nato o dejstvu, da je kongresu italijanske socialistične stranke prisostvoval tudi zloglasni vojni zločinec, ubežni hlapec sovražnika, morilec "socialist" Živko Topalović. "Borba" poučarja, da je bil Živko Topalović član četniškega narodnega komiteta in najtesnejši sodelavec Draže Mihajlovića pri težkih zločinih proti jugoslovanskim narodom. Kot tak mora nositi odgovornost skupno z vsemi ostalimi vojnimi zločinci. Članek opisuje nato izdajalsko delo Živka Topalovića v Italiji, kjer zbira okoli sebe agente OVRE, četnike in vojne zločince ter organizira celo vrsto protijugoslovanskih provokacij.

"Teško je razumeti, zakaj so italijanski socialisti "počastili" svoj kongres s prisotnostjo takega vojnega zločinca. To je protijugoslovanska provokacija, ki mora povzročiti resno zagrenjenost demokratičnega javnega mnenja v Jugoslaviji. Edina razlaga za ta čuden korak je lahko ta, da je g. Nenni hotel podkrepiti svojo tezo o "pravični meji" na Wilsonovi črti z navzočnostjo tudi nekega "jugoslovanskega" zagovornika te teze. Toda ta navzočnost je obenem s stališčem g. Nenniija glede razmejitve med Jugoslavijo in Italijo poučila naše javno mnenje, da italijanski socialisti - ali vsaj del njihovih voditeljev - še niso odkrili pravilne poti do vzpostavitve dobrih odnosov z Jugoslavijo, temveč, da so na napačni poti, ki je resna ovira, škodljiva interesom italijanskega ljudstva in italijanske demokracije.

AMERIKA SKRBI ZA SVOJE BORCE

Leto dni po zaključku vojne, so Združene države demobilizirale že več kot 10 milijonov svojih vojakov; 7 milijonov od skupnega števila so že zaposlili, čez dva milijona jih je v šolah ali na dopustu in 83.607 v bolnišnicah.

Združene države zdaj plačujejo vzdrževalnino bivšim vojakom z isto točnostjo, kakor izplačujejo pokojnine ali zavarovalnine. Toda Amerika ni uvedla šele sedaj invalidnine, kajti že leta 1636 so prvi naseljenci sklenili, da mora država dosmrtno oskrbovati vsakogar, ki bi kot vojak, ki se je boril za domovino, postal invalid.

Iz prve svetovne vojne se je vrnilo okoli 4 milijonov ameriških vojakov. Zanje niso v zadostni meri poskrbeli, tako da je bilo veliko pritožb. Brezposelni bivši vojaki so l. 1932 priredili celo velik pohod na Washington, ki je bil pravi škandal za državo.

Toda slabe izkušnje so Američane - brez revolucij ali prevroćih glav - izučile, da so zdaj, ko se vrača še veliko več vojakov

domov, temeljito zgrabili za to vprašanje in uredili položaj svojih vojakov, kakor je le mogoče dobro.

SKRB ZA VOJAKE. Za upravnika "Veteranskega urada" so postavili slavnega generala Omarja Bradleya, ki je bil med vojno pri vojakih zelo priljubljen. General Bradley skrbi, da izvajajo zakon o preskrbi bivših vojakov do zadnjih potankosti.

S tem zakonom so ameriški vojaki dobili: brezplačno zdravniško nego za vse; šolanje za tiste, ki si ga želijo (po 500 dolarjev skozi štiri leta, kolikor traja šolska doba, in še 65 - 90 dolarjev na mesec za vzdrževanje); po 65 - 90 dolarjev za tiste, ki se hočejo naučiti kakšne obrti; pomoč pri iskanju služb (6.343 uradov v vsej Ameriki); pravna pomoč (brezplačna) za zopetno pridobitev starih služb; posojilo do 4.000 dolarjev za graditev hiše ali za tistega, ki hoče začeti s trgovino, delavnico itd.; kdor ne dobi zaposlitve, mu država plačuje po 20 dolarjev na teden skozi 52 tednov; država ustanavlja domove starih vojakov; država izplačuje invalidom pokojnine.

PORAST POKOJNIN. Med letom 1919 in 1929 so pokojnine ameriškim vojakom iz prve svetovne vojne in njihovim svojcem narastle za 866%. Ameriški vojak, ki se je udeležil špansko-ameriške vojne, boksarske vstaje na Kitajskem, filipinske vstaje, ali prve in druge svetovne vojne, lahko dobi do 250 dolarjev mesečne pokojnine. Bivši vojak, ki se je - ko je bil še vojak - v mirnem času ponesrečil, lahko dobi 187 dolarjev na mesec. Dolgo potem, ko je vojna minila, lahko bivši vojak, ki se je ponesrečil, ker je padel po stopnicah ali ga je podrl avto, dobi po 60 dolarjev oskrbovalnine na mesec.

Vdova, otroci ali starši padlih ali umrlih vojakov dobivajo po 18 - 100 dolarjev na mesec.

General Bradley poveljuje 107.000 zdravnikom, pravnikom, strokovnjakom, uradnikom in drugim nameščencem. Njegov urad je največja socializirana ustanova v kapitalistični Ameriki - nad 15 milijonov bivših vojakov ima zavarovalne police pri njegovem uradu.

NEKAJ ŠTEVILK. Urad ima zaposlenih 2.700 zdravnikov. V prihodnjih 10 do 15 letih jih bodo potrebovali še 7.000. Uprava bo skrbelo za vse bivše vojake, brez ozira, če so zboleli na bojišču, v vojaški službi ali pozneje.

Koliko bo vse to stalo? Nihče ne ve, toda sliko lahko dobite, če primerjate sledeče številke, ki so jih objavili do konca novembra 1945: Združene države so plačale oziroma še plačujejo bivšim vojakom in njihovim sorodnikom:

70 milijonov dolarjev vsem, ki so se bojevali v ameriški osvobodilni vojni;

46,218.330 dolarjev upokojencem iz vojne 1.1812 (zadnji je umrl komaj pred mesecem dni);

61,646.168 dolarjev upokojencem iz mehiške vojne (50 upokojencev še vedno prejema pokojnino);

96,587.799 dolarjev upokojencem iz vojn z Indijanci (živi jih še vedno 3.787);

8,123,938.565 dolarjev upokojencem iz državljanske vojne (22.880 jih še živi, na mesec prejemajo 903.614 dolarjev);

2,240,094.117 dolarjev upokojencem iz špansko-ameriške vojne (vsak mesec izplačujejo skoraj 12 milijonov dolarjev);

5,615,270.224 dolarjev so izplačali doslej upokojencem iz prve svetovne vojne;

538,117.299 dolarjev upokojencem iz druge svetovne vojne - v prvih treh mesecih po zaključku vojne.

V teh številkah niso všteti izdatki za bolnišnice, upravo in obnovo. Samo za pokojnino vojakom in mornarjem so Združene države doslej plačale okoli 30 milijard dolarjev.

Glavni izdatki pa bodo šele prišli, kajti Amerika je v tej vojni imela 16 milijonov vojakov pod orožjem. ("Glas zaveznikov" 18.4.)

==:==

SVETI OČE je v ponedeljek izjavil, da je Poljska z enostransko odpovedjo konkordata zavzela obžalovanja vredno stališče. To stališče, da je med določenim delom prebivalstva zelo razširjeno. Vatikanski radio je objavil papeževo pismo poljskemu kardinalu Hlondu, kjer pravi med drugim: "Že se kaže, da je naša bojazen bila utemeljena. Pred kratkim izdani zakon se tiče svetosti in trdnosti zakonske zveze. Prav posebno nas užalosti, če zvezo iz poročil, da so mnogi duhovniki odsotni, da so nekateri pregnani, drugi celo umorjeni." Z ozirom na pomanjkanje duhovnikov sv. oče vztraja pri tem, da se izpraznjena mesta zasedejo, da se ustanovijo semenišča in daje mladini primeren pouk. ("Volkszeitung" od 25.4.46.)

JUGOSLAVIJA GROZI Z IZSTOPOM iz begunskega odbora Organizacije Združenih narodov. Iz Londona so 23.t.m. poročali, da se je begunski odbor Organizacije združenih narodov v torek sestal in glasoval za predlog, ki ga je stavil njegov predsednik, britanski državni tajnik Mc.Neil. Jugoslovanski delegat dr. Baebler je nato zagrozil, da bo sejo zapustil, če njegov predlog glede preiskave v določenih zavezniških begunskih taboriščih ne sprejmejo v debato. ("Salzburger Nachrichten" od 24.4.1946.)

LJUBLJANSKA "LJUDSKA PRAVICA" PIŠE: V št. Vidu pri Grobelnem so sklicali mladinski sestanek. Ko so razni protiljudski elementi za to izvedeli, so zaprli šolo, kjer naj bi bil sestanek. Šolski upravitelj, ki je tudi vedel za sestanek, je ključ odnesel. Ker kljub dolgotrajnemu iskanju ključev niso našli, mladino veselje do dela ni minilo, ampak se je odločila, da bo sestanek imela na proste. List pravi nato, da je skrajni čas, da ljudstvo

take elemente razkrinka in se jih otrese.

KOMISIJA ZA UGOTAVLJANJE VOJNEGA DOBIŠKA V LJUBLJANI je razpravljala o dvojnem dobičku naslednjih podjetjih: Pražarna "Žika" (474.894 dinarjev), "Sekotex", tekstilna industrija, (5.355.391 din); Javna skladišča, (1.469.433 din),

V LIENSKEM TABORIŠČU je bil 23.t.m. redni mesečne sestanek Slomškove družbe. Po sv. maši je bilo zborovanje, kateremu je predsedoval g. ravnatelj Josip Ovsenek. Udeležila se ga je tudi Miss Madsen, načelnica UNRRI-nega dobrodelnega in prosvetnega oddelka za britansko cone Avstrije. Zborovanje ji je dalo mnogo zelo praktičnih predlogov za mladinsko skrbstvo po taboriščih, za kar je bila zelo hvaležna. Zelo je pohvalila prosvetno in vzgojno delavnost sloveske begunske inteligence in se izrazila, da med Slovence vedno rada pride, ker dobi vedno novih pobud za svojo dobrodelno in vzgojiteljsko delo. Prihodnji mesec bo tako zborovanje v špitalskem taborišču.

ZA VELIKO NOČ so v špitalskem taborišču izdali zbirko "Velikonočno branje". Zbirka je razmnožena na najboljšem papirju ter tudi okusno opremljena s slikami. Poleg črtic in pesmi naših znanih pisateljev in pesnikov Sardenka, Meška, Jalena in drugih, je tudi opisanih mnogo slovenskih velikonočnih običajev. Zbirka, ki stane 2 šilinga, je bila mišljena kot notranja taboriščna izdaja.

UMRLI SO: Dolgan Alojzij, učitelj na Koroški Beli, Pepca Ravnik-Rotar, na Jesenicah, Janko Sušec, tiskar nar v Gor. Radgoni in Anton Kosmač, posestnik v Borštu.